

csém tudomásul hozni, hogy a m. kir. honvéd lovassság számára Kézdi-Vásárhelyen folyó hó 1-ső napján pótlóvadás, illetőleg lovak bevásárlása történt s mint tudom, több darabok vettek meg. — Ugy hiszem, hogy a magas kormányának ily intézkedése szinte felhagyott lötenyesítésünknek lendületet ad. Gazdáink saját érdekükből is gazdaságunk ezen ágának előmozdítására törekedni fognak.

Intézkedve van, hogy Oláhország és Moldva felőli határszéleken fennálló határügyek most már a havasok megtisztulásával megszemléltessenek és a találtokról jelentés tételék.

Pénztárunk a központon rendben van. Kész pénz különböző alakokban 4243 frt 13¹/₂ kr. Érték papirokban 177228 frt 17 kr, a takarékpénztárban pedig 21242 frt 38 kr.

Múlt havi beadvány a központi igató jegyző könyv szerint 773 darab, nagy részt fel dolgoztatván, a többi kezelés alatt áll, t. i. ellátott 640, ellátatlan 63 drb.

Mezei vetéseink az utóbbi kellemetlen idő miatt némely helyett szenvedtek. A tavaszi vetés nagy nehézségekkel végződött, mert az idő a szántásra nem igen volt alkalmas, több helyen még most is folyik.

Dr. Antal Mihály megyei főorvos jelentése.

A múlt havi időjárás jóllehet a természet meg lehetős fejlődésnek indult, s a téből kibontakozva a tavaszba szép átmenetet képezett, mindazonáltal a több ízben támadt szelek és hideg eszések okozta hirtelen légváltozás érezhető volt, annélkül azonban, hogy feltűnő betegségeket idézett volna elő.

A légnyomat legnagyobb ponton 7-én 756.50 legalsóbban 1-én 737. 67, havi közép 784.26 milli metert mutatott.

A hőmérséklet Celsius szerint legmagasabb 14-én 19, legalattabb 22-én 1.75, havi közép 10.4 fokon állott.

A pára nyomtat legmagasabb 14-én legmagasabb 21-én tapasztaltott.

Nedvesség legtöbb 20 és 21-én 98, legkevesebb 3-án havi közép 61. 7⁰/₁₀ észleltetett.

A szélirányok eloszlása, észak 14, északkelet 9, délkelet és nyugot 11.

Eső esett 11 napon 35.37 m: m:

Az egész megye területén a múlt hó folyamán alatt járási orvosok jelentése s más uton szerzett tudomásom szerint különös betegségek egyáltalában nem fordultak elő és így az általános viszonyok után következtetve e megye lakóinak egészségi állapota teljesen kielégítőnek látszik: szomorú képét s utónyomat tapasztaltam a roncsoló toroklob kiméletlen gazdálkodásának ez időszerint már N.-Baconban a hová kiküldetésem folytán kiszárván meggyőződést szereztem magamnak, miként történhetett az, hogy hét év lefolyása alatt született 493 gyermek közül hogyan halhatott el azon idő lefolyása alatt 491. Nem csudálkoztam, mert a közönség előjárására által előadottak után a roncsoló toroklob meggyógyítására nézve erőlyes intézkedések sohase tételtek, s bár a közönség házáni jóllehet későbbi időből egészségügyi törvény van, de ez csak ott hever egy lócán nem akarva senki tudni róla, hogy az egy olyan törvény, a melyet megtartani kellett volna.

Tehát úgy látszik, hogy az egymást felváltó előjárások nem lévén negatva soha még csak emberiség szempontjából is, s annál kevésbé tevék önkéntesen, hogy a nevezett betegség elfojtására hathatósan működjenek s tovább terjedésének gátot vessenek.

Szomorú képet nyújtott s igen könnyen felismertető velem a helyzetet, hogy e betegség mért üttött ott állandó tanýt, s annyi gyermeket vitt el áldozatul, — hisz nem láttam sehol községi temetőben csak ott, hogy egy közönséges sírban (8) nyolc ilyen gyermeket temettek el, kik egymás után közelebb és távolabbi időben halván el a megelőzőt mindig kibontották, s az előadottak után a temetés nagy ünneplésséggel történvén, az odagyűlték nagyjai és kicsinyei a kiadott hulla látására csődült, s az ezáltal valószággal megmérgezett levegőt a faluba ujra magokkal hordozván, — lehet-e csodálkozni, hogy e betegség nem elfojtása, hanem az elég felvilágosultással nem bíró nép ezen említett eljárása által valószággal meghonosítása eszközöztetett. A nevezett közönség igen érdemes fiatal lelkesze volt szives a temetőt megmutatni, s a mint látszott is, magyarázta, hogy ott egy sírba 3—4 s a mint fön említve van egész 8-ig történt temetés.

Ez már magában elég ok arra, hogy meggyőződés szerezzen az ember magának e felől, miként történt oly sok gyermeknek csak nem azt mondhatni áldozatul esése.

Minden esetre nem elég az, hogy a községek házáni egészségügyi törvények legyenek, hanem szigoruan utasítandók egyáltalában a szolgabírák hogy községekben az egészségügyi törvény felelősség terhe mellett szigoruan alkalmazzák, mert nem feltehető s jövőre nézve a baconi szomorú eset körül tanusított mulasztás mennyiségére nem szolgálhatna egy hivatalos közönek sem, hogy ily betegség szomorú következményei kikerülhetők ne lennének, hogy ha az illetők a törvényt lelkiismeretesen hajtják végre.

A „Ferenc József“ nyilvános kórházban e hó folyamán alatt gyógykezeltetett 45 férfi, 27 nő, összesen 72, —gyógyulva elbocsátott 30, javulva 2,

gyógyíthatatlanul 1, meghalt 3, gyógykezelés alatt maradt 30.

Az állat egészségügyi viszonyokat illetőleg, a kérdőző állatok és sertések egészségi állapota kielégítő, a lovak közt pedig a rühbetegség nevezetesen Al- és Felcsernán, Karatna, Papoc, Geleence, Páke, Barátos, Telek Kovászna és Kálnok községekben szörvanyosan uralkodik, hol a nevezett bajban lévő lovak vesztegzárlat mellett gyógykezelés alá vannak helyezve.

Eglmayer Adolf kir. mérnök jelentése.

Múlt ápril haváról szóló jelentésemet bátor vagyok a következőkben előadni:

Az utak járhatóságára nézve az időjárás ápr. hóban általában kedvező lévén, ennek megfelelőleg az utak állapota is kielégítő volt.

Miután a közmunka és közlekedési miniszter ur ó nagyméltósága múlt hó 29-én beérkezett táviratával az Eresztevény és Maksa közti új kőalappal 6 méterre leendő szélesbítését engedélyezte, e munka mihamarábbi foganatosítására a vállalkozó azonnal utasított.

A március haváról az államuton felmaradt 1247 kavicschalomból ápril hóban elterítették 950 halom. Maradt tehát még készletben 297 halom.

A törvényhatósági utakat illetőleg az idei közmunka kiosztás és az utak kezelése és fenntartására vonatkozó évi költség előirányzat jelen ütésben fog előterjesztetni.

Ezen fontos munkálatok készítésénél a közlekedés jogos követelményei mellett a lehető legnagyobb takarékság tartatott szemelőtt és a menyiben az a közérdek csorbitása nélkül lehető volt a különleges helyi viszonyok is méltányos figyelemben részesítetnek.

A folyó évi közmunkaerő Háromszék megyében 77,966 ígás és 72078 tenyeres napszámból áll. Ebből 1838 ígás és 3536 kézi napszám megváltatván, természetben lerovandó lesz 76,128 ígás és 68,542 tenyeres munka nap; a váltásági összeg 3440 frt. 14 krt. teszen.

Ezen erővel fenntartandó 253.345 kilom. kitépített törvényhatósági út, befejezendő 375 kilométer építés alatt levő és újból építendő 8 kilométernyi út.

A fenntartásra ez évben 28247 kavicschalom 2 köbméterével számítva, irányoztatott elő. — Ezen kavicsmennyiség a közérő arányához és az egyes közlekedési vonalak szükségletéhez képest lehetőleg gazdaságosan megállapítottat, miáltal a múlt évi kavicsmennyiséghez képest 2868 halom takarítottat meg. Remélhető azonban, hogy ezen kavicsmennyiséggel a törvényhatósági utak oly karban fognak helyeztetetni, hogy a jövő években ezen utak jó karban tartásához már jóval kevesebb fedanyag fog szükségesletni.

Az utak rendszeres kezelése és fenntartására szükséges költség előirányzatban kezelésre kilométerenként 4 frt. 39 kr. vagy is összesen 1267 frt. fenntartásra kilométerenként 29 frt. 91 kr. vagyis összesen 8700 frt. és egy új vonal kiépítésére 3000 fat. vétetvén fel, az ez idei összes pénz szükséglet 12,976 frtra rugna.

Tekintve, hogy ezen pénzüsséggel 290.845 kilométer utak kezelését és új karban tartását és 8 kilométer új ut kiépítését lehet elérni, ez összeget alig lehet jelentékenynek mondani és célirányos lenne, ha a mérvadó tényezők az előirányzatban részletesen kifejtett intézmények és beszerzésekhez szükséges költségek fedezését az illető helyen javaslata hozott különben egyszerű mód szerint elhatároznák hogy ezáltal más törvényhatóságok példáját követve, Háromszék megye utainak is rendszeres fenntartását lehetővé tegyék.

„A cár és az erdélyiek.“

Nagy-Szeben, 1878. ápril 16.

Ezen cím alatt egyik nagyobb fővárosi lapban április 21-én egy szebeni román hírlapban egy, már előbb a „Kölnische Ztg.“ s a „Le Nord“ hírlapokban kiadott pesti levél kivonatban közöltek, melynek értelme szerint a cíket inkább „A cár s az erdélyi románoknak“ kellett volna címezni. A cikk következőleg hangzik:

Egy itt (Szebenben) megjelenő román hírlap ismerteti a „Kölnische Zeitung“-ban megjelent s innen a „Le Nord“-ba is átvett pesti levelet, melyben az foglaltatik, hogy egy magyar kitűnő államférfi úgy nyilatkozott volna, hogy egy magyar-román szövetség s egyetértés soha sem lesz lehetséges, mert a magyarhonon románok soha sem hagnak fel a magyar elleni gyűlölettel, és csak arra várnak, hogy, mint 1848-ban, ismét a magyarokra törjenek. Továbbá hogy a bukaresti körök semmi befolyással sem bírnak az iteni románokra, hogy ezek kizárólag papjaiktól függnek, a papok pedig elismerik a cár lelki supremáciáját, a románoknak tehát csakis a cár parancsol s így. Ghika és társai igyekezetének, hogy a magyar-román szövetséget létre hozzák, soha semmi sikere stb. — Ebből már most tudjuk, hogy a két román államférfi Ghika és Sturza miben fáradoztak. A szebeni szerkesztőség azonban részint megilletődve, részint felhevülve, a levél tartalmára észrevételeket tesz, melyekről én is bátorodom nézeteimet közölni. A szerkesztő ur észrevételeit a következő ingerült hangon kezdi:

„Nem tudjuk, nevsünk-e, vagy boszankod-

junk, azt látva, hogy 1878-ban is képes két igen elterjedett lap ily zöldek beszélni s ha elgondoljuk, hogy százezrek fogják azt olvasni és talán el is hiszni.“

Az kétséget sem szenved, hogy az eféle megjegyzések egy nemzetről nem a legkedvezőbb színben állítják azt a világ elébe, sőt ebből nemcsak polgárosodottságról, hanem még politikai fogalmáról is nem igen előnyösen lehet következtetni. — Ha a százezrek, kik e két lapot olvassák, a pesti levélnek hitelt adnak, nem hibáznak, mert a hogy a következő pontokban látni fogjuk, a magyar államférfi tudta mit mond. Ha azonban a szerkesztő urnak érdekében van, cáfolja meg az egészet, ha lehet. — A szerkesztő ur továbbá következőleg folytatja:

„Nem tőlünk függ, hogy a magyar és román nép közötti egyetértés fentartassék, vagy megdőntessék; mi eleget nyilatkoztunk e kérdés felett és ma nem tartjuk helyén levőnek erről szólani. Tiltakozunk kell azonban azok ellen, mik az idézett budapesti levélben az erdélyi románokról mondatnak s e tiltakozást szent kötelességünknek tartjuk akkor, mikor az idézett levelet a brüsseli orosz lapban olvassuk.“

Akármiéle egyetértés csak akkor lehet tartós, ha őszintéség s igazság képezik alapját; a hol ez alap hiányzik, ott még egyetértés sem lehet. Ehez nem szükséges több magyarázat s a szerkesztő urnak minden további nyilatkozata erről a tárgyról felesleges volna. A szerkesztő ur tiltakozik az ellen, mit a magyar államférfi a románokról mondott; tiltakozás foganatosítás s érvényesítés nélkül annyi, mint a leves só nélkül. A szerkesztő ur folytatja tovább.

„Lehet, hogy egy magyar államférfi úgy nyilatkozott Ghika előtt, mint az idézett levélben állott; de az államférfi, ki úgy beszélt, magyar volt s ez menti őt. A magyaroknak megvannak a magok bogarai s ezektől csak az idők ereje mentheti meg. Illó lett volna azonban, hogy a magyar államférfi ne feledje el, hogy a románok 1848-ban a közös uralkodó házért harcoltak. Nem a gyűlölet adta kezökbe a fegyvert, hanem az uralkodó házhoz való ragaszkodás.“

A szerkesztő ur azt mondja, mivel az államférfi, ki úgy beszélt, magyar volt, hát menthető; de miért? Ha igazat nem beszélt, őt is meg kell róni, az irodalom terén ő sem jobb másnál. A magyaroknak nincsenek bogarai, hanem mélyebb belátásai a politikába, mert a nemzetnek állása magával hozta, hogy kardhoz, politikához és földmíveléshez ragaszkodjék; ettől a három tulajdonságtól az idők ereje sem fogja megmenteni. A mi az 1848-iki eseményeket illeti, — úgy látszik, hogy a szerkesztő ur vagy nem akarja tudni, vagy rosszul van értesítve, mert azon állítását hogy a románok nem gyűlöletből, hanem a közös uralkodó házhoz való ragaszkodásból harcoltak a magyarok ellen, csak feltételesen fogadhatom el; azt pedig, hogy a románok „harcoltak“ volna, az európai fogalom következtében visszautasítom.

Ezek után bátorodom, — ha a szerkesztő ur rossz neven nem veszi — én, ki az 1848-iki események nagyobb részének szem- és fültánuja voltam, egy kis felvilágosítást adni. Én a lehető legrovidebben a múlt erdélyi s a legújabb politikai eseményekre fogok szorítkozni. Az által, hogy ő felsége V. Ferdinánd király az 1848-iki alkotmányt kimondotta és megerősítette, a magyar miniszterium életbe lépett. Magyarország az által a német miniszteriumtól elváltott s ez által a magyar szíron hizott örökös tartományok nagy csorbát szenvedtek. A német tartományok után a szászok voltak leginkább károsítva, mert ők is a szász székekben lakó magyarok és románok zsrján hízáltak magukat. A falusi jegyzőtől a királybíróig s a kisebb és nagyobb városok magistratusaiban más nem viselhetett hivatalt, mint szász; ezt a sziros koncot, melyből oly sokan kényelmesen éltek, elveszteteni, vagy csak megosztani is nagy csapás volt rájuk nézve s igen természetes, hogy nálók a legnagyobb gyűlöletet szülte ellenük magyarok ellen. Az osztrák kormány szerette volna Magyarországot német miniszterium alá visszacsatolni, de a király szavát nyíltan nem akarta megszegni, csak alattomosan oda törekedett, hogy megsemmisítse. Itt Erdélyben hát egy támadást rendezett a kormány a magyarok ellen, hogy őket fegyverfogásra kényszerítse, aztán legyőzze s az 1848-iki törvényeket megsemmisítse.

A szászok örömjongva karolták fel e tervet, de ők egyedül semmire se mehettek volna s azon kívül nem is szeretik a lóport; tehát a kormány közbenjárása következtében igénybe vették a románokat. — Saguna püspök, kit a kormány a tervek megnyerit, megrendelte a papoknak a román nép felbujtogatását és magam szem- és fültánu voltam, hogy miképpen és mivel bujtogatták a népet. Mig a lázítás folyt, addig pünköszt szombatján 1848-ban Szebenben a szászok és román főpapok összegyűltek, a szászok a kispiacon Salmen comes elnökléte alatt s a románok a katonai lakánya nyugati részével szemben volt nagy serfőzében Saguna püspök elnökléte alatt. A két fél a katonakiallításra fellet alkudozott. A szászok nem állítottak katonát, mert féltették a bőrüket, hanem fizették a románokat. Az egész alkudozás délután 6 órától este fél 8-ig tartott. Pfersman altábornagy és Schuler tábornok voltak a közbenjárók. Az egyezményi pontok a következők:

1) A románok kiállítják a szászok helyett is